

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Raziskovalno-dokumentacijski sektor

PP - PRIMERJALNI PREGLED

DOMAČA IN UMETNOSTNA OBRT

Pripravili:
mag. Mojca Pristavec Đogić
Marjana Križaj

Številka naročila : 16/2009
Descriptor/Geslo: Obrt/Handicrafts, Obdavčljivi dohodek/Taxable income
Datum: 30. 3. 2009

Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora

1 Uvod

V primerjalnem pregledu na željo naročnika predstavljamo sisteme obdavčitve rokodelskih izdelkov oz. izdelkov domače in umetnostne obrti v Avstriji, Italiji, Nemčiji, na Nizozemskem in v Švici. Naročnika je zanimalo predvsem, ali so izdelki obdavčeni po višji ali nižji stopnji davka na dodano vrednost. Poleg tega pa je želel tudi informacijo o sistemu obdavčitve rokodelcev in o morebitnih državnih subvencijah in spodbudah namenjenih dejavnosti domače in umetnostne obrti.

Ker gre za zelo specifične podatke, nam večino le-teh ni uspelo najti v različnih, prosto dostopnih virih. Zato smo se po informacije obrnili neposredno na pristojne institucije, kot so na primer: obrtne zbornice in druga združenja obrtnikov (rokodelcev, izvajalcev umetnostnih obrti), gospodarske zbornice, državni organi, pristojni za kulturo, zgodovino in gospodarstvo ipd.

Ob tem smo naleteli na dve težavi. V roku do oddaje naloge smo namreč prejeli zelo malo odgovorov, poleg tega pa smo ugotovili, da sta pojma domače in umetnostne obrti v različnih državah izredno različno definirana (ponekod uradna definicija pojma sploh ne obstaja) in s tem so povezani tudi različni sistemi regulacije oz. "neregulacije" obravnavnega področja. V največ primerih smo namreč zasledili, da so rokodelci oz. izvajalci domače in/ali umetnostne obrti pri normativni ureditvi področja izenačeni z drugimi obrtniki oz. malimi podjetji. Zato smo v primeru nekaterih držav na kratko opisali sistem obdavčenja za mikro in mala podjetja, ker ta običajno velja tudi za izvajalce domače in umetnostne obrti.

2 Ureditev domače in umetnostne obrti v Sloveniji

Domača in umetnostna obrt je po slovenskem Obrtnem zakonu dejavnost, za katero je značilen enostaven način dela s pretežnim ročnim delom ter umetniško in oblikovalsko ustvarjanje. Za opravljanje te dejavnosti je potrebno obrtno dovoljenje in vpis v obrtni register. Mnenja o tem, ali je določen izdelek šteti za predmet domače in umetnostne obrti, daje Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije na podlagi mnenja strokovne komisije, sestavljene iz etnografov, likovnih umetnikov in zgodovinarjev, ki pregleda in oceni posamični predmet. Strokovno komisijo imenuje Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, pri kateri komisija tudi deluje.

Po podatkih navedene zbornice je komisija od začetka svojega delovanja leta 1993 prejela v oceno 6466 vlog posameznih izdelovalcev, od tega je izdala pozitivno mnenje za 2025 rokodelcev (podatki Obrtno-podjetniške zbornice). S spletne strani Obrtno podjetniške zbornice je razvidno, da med tovrstne izdelke sodijo npr: cekarji, belokranjske pisanice, kovaški izdelki, lectova srca, pletene košare, poslikane panjske končnice itd.

Po Zakonu o dohodnini se davčna osnova pri dohodku iz dejavnosti v določenih primerih izračuna na podlagi normiranih odhodkov. Gre za zavezance, za katere ne velja obveznost vodenja poslovnih knjig, če prihodki v zadnjih 12 mesecih ne presegajo določenega zneska (42.000 EUR) in če ne zaposlujejo delavcev (prim. 48. člen ZDoh). Zakon za te zavezance praviloma določa normirane odhodke v višini 25 % ustvarjenih prihodkov. Če pa gre za

dejavnost izdelave ali prodaje izdelkov domače in umetnostne obrti, za katero ima izdelovalec veljavno pozitivno mnenje pristojne komisije, se upoštevajo normirani odhodki v višini 70 % ustvarjenih prihodkov (59. člen ZDoh).

Zakon o davku na dodano vrednost posebne ureditve za izdelke domače in umetnostne obrti nima. Prav tako tovrstni izdelki niso navedeni v seznamu blaga, za katerega se uporablja nižja stopnja DDV.¹ Načeloma pa so tovrstni izdelovalci oproščeni obračunavanja DDV, saj po podatkih Obrtno podjetniške zbornice večinoma ne presegajo zneska 25.000 EUR obdavčljivega prometa (prim. 94. člen ZDDV-1). Taka ureditev pa ni vezana posebej na to vrsto izdelkov, temveč na obseg prometa.

V kolikor bi obrtno dejavnost opravljala pravna oseba (npr. gospodarska družba), bi se uporabljal Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb, ki pa za tovrstno dejavnost nima nobenih posebnih določb.

3 Umetnostna in domača obrt - obrt, umetnost ali proizvodnja?

Med iskanjem podatkov o domači in/ali umetnostni obrti po Evropi smo, kot že omenjeno v uvodu, najprej naleteli na problem definicije tega pojma v različnih državah. Izkazalo se je namreč, da vsaka država ta pojem opredeljuje iz drugačnega vidika, na katerega vplivajo kultura, zgodovina in razvitost družbe. Skupni imenovalci smo našli le v trditvi, da je obrt določena oblika izdelave, kjer so izdelki narejeni z roko in z uporabo orodja ter da imajo le-ti v osnovi neko uporabno vrednost.

Težko je tudi določiti mejo med umetnostjo, obrtjo in proizvodnjo. Poročilo ICCROM-a, ki obravnava problematiko obrti in njihovega ohranjanja, navaja, da gre pri obrti pravzaprav za neko vmesno področje med umetnostjo in proizvodnjo, vendar pa je tudi ta razlaga kulturno in časovno specifična in razdalje med pojmi različno določene. Nekatere kulture namreč ne ločijo med obrtjo in umetnostjo. V Evropi je do te ločitve prišlo v času renesanse, ko je umetnik postal edinstven posameznik z redkim talentom. Ta ločitev se je kasneje prenesla tudi v druge dele sveta.

Različne oblike obrti niso zgolj način izdelave nečesa, ampak so pogosto nosilec vrednot, zgodovine in identitete neke skupnosti. Njihova pomembnost pa je odvisna od panoge, časa in prostora.

V industrijsko razvitih družbah se je potreba po obrteh močno zmanjšala. Zaradi tega se je pojavila tendenca, da se določene obrti preimenujejo/preoblikujejo v umetnostne obrti in se s tem na nek način tudi izognejo izumrtju (ICCROM, 2004).

Eden od načinov, kako pomagati ohranjati to dediščino, je lahko tudi poseben sistem obdavčitve in spodbude s strani države.

¹ Je pa po zakonu o prometnem davku iz leta 1992 na podlagi pozitivnega mnenja strokovne komisije in soglasja ministrstva za finance za tovrstne izdelke veljala znižana davčna stopnja 5 %.

4 Sistemi obdavčitve in spodbujanja domače in umetnostne obrti - primerjalni pregled

Proizvodnja velikega obsega in velika podjetja izpodrivajo obrti in proizvodnje manjšega obsega. Ljudje si sedaj namesto obrtniških izdelkov kupujejo mnogo cenejše industrijske proizvode.² Delovni prostori v mestih so postali dragi, najemnine so visoke. Obrtniki zato opuščajo svoje delovanje in iščejo druge zaposlitve. V zahodnih družbah je obrtništvo postalo med mladimi nezaželeno. Razširila se je miselnost, da obrtne šole obiskujejo le osebe, ki niso uspele v drugih oblikah izobraževanja.

Poleg v predhodnem poglavju omenjenega kulturno-zgodovinskega vidika tradicionalnih obrti, se pojavlja tudi vprašanje ekonomske privlačnosti le-teh (ICCROM, 2004). Novembra lanskega leta pa je Svetovna banka izdala poročilo o plačevanju davkov. Glavna ugotovitev poročila je, da davčne oblasti po svetu v zadnjem času v velikem obsegu reformirajo davčne sisteme. Gre predvsem za zmanjševanje davkov, poenostavljanje administrativnih procesov in modernizacijo sistemov plačevanja, kar je zelo dobrodošlo tudi z vidika obrti (Svetovna banka, spletna stran).

Večina držav namenja posebne finančne spodbude majhnim podjetjem in samozaposlenim osebam, le redki ukrepi so namenjeni specifično za domače in umetnostne obrti. Med slednje bi lahko uvrstili:

- brezobrestna posojila za ustanovitev podjetja;
- financiranje pripravništva (kar lahko pripomore tudi k ohranjanju tradicionalnih učnih procesov);
- subvencioniranje najemnin (omogoča obrtniku, da ostane na prvotni lokaciji in ohrani stik s strankami);
- subvencije za posameznike, ki uporabljajo tradicionalen način vzdrževanja zgradb;
- definiranje standardov avtentičnosti in zaščita proizvodov pred imitacijo v industrijski proizvodnji, ipd (ICCROM, 2004).

V nadaljevanju si bomo ogledali, ali imajo posamezne države predvidene posebnosti/izjeme na področju obdavčitev umetnostne in domače obrti.

4.1 Avstrija

Za podatke o morebitnih davčnih spodbudah oziroma državnih pomočeh na področju domače in umetnostne obrti smo pregledali avstrijsko davčno zakonodajo, za informacije pa smo zaprosili še Avstrijsko gospodarsko zbornico - strokovno združenje za obrt, nadalje vseh devet deželnih sekcij za obrt in rokodelstvo in nekatere deželne upravne organe.

Avstrijski zakon o davku na dodano vrednost med izjemami ureja mala podjetja (letni promet ne presega 30.000 EUR). DDV se odmerja v standardni višini 20 % oziroma v nižji 10 % (npr. hrana, javni prevoz, knjige). Znižana stopnja DDV sicer velja za umetnike, a je Zvezno ministrstvo za finance sprejelo natančne smernice, kdo se šteje za umetnika, med katere pa ne

² V razvitih državah so sicer tradicionalne obrti našle svojo nišo predvsem na trgu luksuznih izdelkov in v turizmu.

sodi obrtnik t. i. *Kunsthändler*. Zakon o DDV nima nobenih posebnih določb za umetnostno obrt (*Kunsthandwerk, Kunstgewerbe*). Enako velja tudi za zakon o dohodnini (*Personal Income Tax*) in za zakon o dohodku družb (*Corporate Income Tax*).

V nadaljevanju kratko povzemamo odgovore, ki smo jih prejeli od nekaterih deželnih sekcij za obrt in rokodelstvo.

Zgornjeavstrijska: Za davčno obravnavo je pomembno, ali gre za delo umetnika ali za proizvod obrtnika. Dela s področja t. i. lepih umetnosti so izvzeta iz Obrtnega zakona in ni potrebno obrtno dovoljenje. Prav tako umetniki niso člani zbornice. Gre za ustvarjalno dejavnost na področju neke veje umetnosti (kiparstvo, slikarstvo, itd). Svobodni umetniki pridobivajo dohodek iz samostojne dejavnosti po Zakonu o dohodnini (*Einkommensteuergesetz*), za izdelke se plačuje 10 % DDV. Pod umetnostno obrt (*Kunstgewerbe*) pa sodijo različne dejavnosti, ki proizvajajo uporabne in okrasne predmete po lastnih načrtih. Izvedba ne zahteva umetniških, temveč rokodelske sposobnosti (umetnostno kovaštvo, emajlerji). Dejavnost se glede obrtnega dovoljenja oz. priglasitve (*Gewerbeanmeldung*) ravna po tisti obrti, ki je potrebna na izdelavo izdelka: za umetnostno mizarstvo je pristojna sekcija za mizarstvo. Posebne sekcije za umetnostno obrt torej ni.

Na Zgorjeavstrijskem ni nobenih posebnih programov za spodbujanje umetnostne obrti. Obstaja pa precej možnosti za pomoči na področju umetnosti in kulture, ki jo sicer lahko koristijo tudi podjetja s tega področja (povzeto po odgovoru Zgornjeavstrijske gospodarske zbornice, Sekcije za obrt in rokodelstvo). Za podrobnejše informacije smo se obrnili na pristojni deželni urad za kulturo, a odgovora nismo prejeli.

Spodnjeavstrijska: Odgovor Sekcije za obrt in rokodelstvo Spodnjeavstrijske gospodarske zbornice opozarja, da se davčna obravnavo izdelkov umetnostne obrti utegne razlikovati, če izdelka ne izdeluje obrtnik, temveč kmet.

Posebnih subvencij oziroma pomoči pa tudi na Spodnjeavstrijskem ni.

4. 2 Italija

Pomemben akter na področju domače in umetnostne obrti so v Italiji gospodarske zbornice. Te združujejo vsa italijanska podjetja, ne glede na panogo. Z zakonom iz leta 1993 so zbornice postale avtonomne lokalne javne organizacije, z enakim institucionalnim položajem, kot lokalne oblasti. Zbornice izvajajo različne storitve in projekte ter oblikujejo strategije gospodarskega razvoja. Krovna organizacija vseh zbornic je Zveza italijanskih zbornic za gospodarstvo, industrijo in rokodelstvo, oseba javnega prava, katere naloge so promocija, izvajanje in koordiniranje aktivnosti in storitev, ki so v interesu celotne mreže zbornic.³

Zbornice se trudijo promovirati lokalne proizvode na novih trgih. S tem namenom organizirajo sejme, tekmovanja, marketinške kampanje in podobne aktivnosti. Za lažji dostop do mednarodnega trga pa malim podjetjem pomagajo pri kritju stroškov udeležbe na sejmih ali razstavah. Poleg tega nudijo različne oblike finančne pomoči za izvajanje posameznih dejavnosti. Sem sodijo ciljna posojila, investicijska posojila, subvencije in podobno (Gospodarska zbornica, spletna stran).

³ V sklop umetnostnih obrti po kriterijih zbornice sodijo na primer: vezene, čipkarstvo, ročno tkanje, tapiserije, slikarstvo na platno, usnjarstvo, steklarstvo, zgodovinski kostumi, izdelava glasbenih instrumentov, kovanje železa, kamnoseštvo, rezbarstvo, kiparstvo, restavriranje ipd.

Tudi sicer so podjetjem v Italiji na voljo različne podjetniške vzpodbude. Še posebej v bolj ruralnih področjih. Denarne pomoči vključujejo subvencije EU, subvencije centralne vlade, subvencije za regionalni razvoj ter subvencije pokrajinskih in lokalnih oblasti. Subvencije lahko vključujejo tudi pomoč pri nakupu delovnega prostora ali opreme, nudenje poceni najema prostorov, nudenje posojil z nizkimi obrestnimi merami in davčne olajšave. Oblasti same določijo, katere panoge oz. katera podjetja bodo v določenem obdobju deležna pomoči oz. vzpodbud. Tako se tudi na primer sama efektivna obrestna mera posojil razlikuje od pokrajine do pokrajine. Podjetja so dolžna plačevati davek od dobička pravnih oseb (IRPEG - *Imposta sul reddito delle persone giuridiche*) in regionalni davek na proizvodne aktivnosti (IRAP - *Imposta Regionale sulle attività produttive*). Oba davka sta vezana na višino prihodka. Da bi omogočili razvoj nekaterih (predvsem manj razvitih) pokrajin v Italiji, vlade uporabljajo ukrep nižjih davkov. Od leta 2009 dalje bo vsaka pokrajina sprejela svojo zakonodajo za področje IRAP. Tako bodo lahko uravnavale tudi višino tega davka (osnova je 3,9 %), in sicer v višini do 1 odstotne točke ter same določale posebne olajšave (Crabbe in Leuven, 2006).

Davek na dodano vrednost (DDV) znaša v Italiji 20 %, znižani stopnji davka pa sta 10 % in/ali 4 % (Worldwide taxes, spletna stran).

Najnižja stopnja (4 %) se uporablja za predmete za zadovoljevanje osnovnih potreb in za predmete množičnega trga (kot so nekatera živila, proteze, itd). Znižana stopnja 10 % se uporablja le za določene vrste storitev in izdelkov, kot so: nekateri živilski izdelki, voda, plin, električna energija, za dostop do storitev na področju kulture, pri uporabi športnih objektov, zdravil, itd).

DDV so dolžne plačevati vse osebe (ne glede na to ali so organizirane v podjetja ali ne), ki opravljajo industrijsko, trgovinsko, obrtno ali kmetijsko dejavnost, umetniki in poklicne osebe ter združenja in organi, kakršne koli vrste, ki se izključno ali pretežno ukvarjajo s komercialno ali kmetijsko dejavnostjo.

DDV morajo plačati tudi vse osebe, ki dobavljajo blago ali storitve, ki so predmet obdavčitve.⁴

Do nižjega davčnega režima pa so upravičeni samozaposleni, ki imajo dohodek nižji od 30.000 EUR (*Regime dei contribuenti minimi*). To merilo se uporablja pri regionalnem davku na proizvodnje aktivnosti - IRAP (*Imposta Regionale sulle attività produttive*) in pri DDV (Taxes in Europe, spletna stran).

Reforme davčnega sistema v Italiji so se dotaknile tudi dohodnine. Pred letom 2003 je imela progresivna dohodninska lestvica veliko število razredov, davčne stopnje pa so se gibale od 18 do 45 %. Med letoma 2003 in 2005 pa je bilo število dohodkovnih razredov znižano na tri, davčne stopnje pa so bila postavljene od 23 do 39 %⁵ (OECD, spletna stran).

⁴ Izjeme pa so: kreditne in finančne transakcije, zavarovalne transakcije, transakcije v zvezi s tujo valuto, transakcije z delnicami in obveznicami, lizing in dajanje v najem nepremičnin, posredovanje in posredniške storitve, dobave zlata; dobave brez zaračunavanja javnim organom in združenjem, mestnemu javnemu potniškemu prometu, prevoznim storitvam, ki jih opravljajo reševalna vozila, storitve v zvezi s poštnimi storitvami; hospitalizacija in zdravljenje v bolnišnicah in pooblaščenih klinikah; izobraževalne storitve, storitve, ki jih nudijo knjižnice in muzeji; varstvo in pomoč za zaposlene; in socialne zdravstvene storitve.

⁵ V letu 2008 med 23 - 43 % (Worldwide tax, spletna stran).

Tudi leta 2008 so bile uvedene nekatere reforme na področju fiskalne politike. Samostojni podjetniki so na primer pod določenimi pogoji upravičeni do poenostavitve in skrajšanja postopkov, kar pomeni tudi nižanje stroškov. Pogoji pa so, da:

- njihov prihodek v predhodnem letu ni presegal 30.000 evrov;
- v preteklem letu niso imeli drugih zaposlenih;
- v preteklem letu svojih proizvodov niso izvažali;
- v preteklem letu udeležba pri dobičku ni bila izplačana;
- v preteklih treh letih niso kupili opreme, katere vrednost bi presegala 15.000 evrov;
- se podjetje šele ustanovi in torej izpolnjuje prej naštetе pogoje (UNIARTI, spletna stran).

Kot je razvidno iz napisanega, na fiskalnem področju ni posebnih ukrepov, ki bi bili namenjeni zgolj domači oz. umetnostni obrti, ampak gre za ukrepe, ki zajamejo vsa podjetja, ne glede na panogo.

Na spletni strani italijanskega združenja umetnostnih obrtnikov UNIARTI (*Unione Italiana Artisti Artigiani*) pa je predstavljen predlog zakona, ki bi podrobneje urejal področje umetnostne obrti. Izpostavljeno je, da je trenutni zakon o obrti namenjen predvsem obrtem, kot so: zidarstvo, tesarstvo, električarstvo ipd. Pri predlogu zakona, ki ga je pripravilo združenje, pa je poudarek predvsem na priznavanju in zaščiti umetnostne obrti kot kulturno zgodovinske dejavnosti in ohranjanju tradicije. Med drugim so v predlogu navedeni naslednji ukrepi: spodbujanje izobraževanja in zaposlovanja v tej panogi, sodelovanje lokalnih skupnosti pri spodbujanju in širjenju umetnostne obrti (npr. preko turizma), uvedba posebnih davčnih olajšav in spodbud ipd.

Proizvajalca umetnostne obrti definirajo kot obrtnika, ki proizvaja izdelke z zgodovinsko vrednostjo in ki imajo poseben pomen z vidika kulturne in tradicije. To so izdelki, ki so narejeni ročno, tudi za posebne priložnosti, unikati. Sem sodijo tudi izdelki, ki bi se jih lahko tretiralo kot nekaj izumiteljskega, kot nekaj novega (UNIARTI, spletna stran).

Za konkretnije informacije o sistemu spodbud in promoviranja domače in umetnostne obrti smo se obrnili tudi na pristojne institucije (zbornice, združenja, ministrstva), pa odgovora nismo prejeli.

4.3 Nemčija

Ker iz davčne zakonodaje ni razvidna posebna ureditev za domačo oz. umetnostno obrt, smo za informacije zaprosili Zvezno združenje za umetnostno obrt (*Bundesverband Kunsthandwerk*), številna regionalna in deželna združenja, Obrtno zbornico za Muenchen in Zgornjebavarsko, ter nekatera ministrstva oz. deželne vlade. Do oddaje naloge nismo prejeli nobenega odgovora.

Nemški obrtni zakon (*Handwerksordnung*) med obrtni, za katere je potrebno dovoljenje, obrtni, za katere dovoljenje ni potrebno, in med rokodelstvom, ki je podobno obrti (*Handwerksaehnliche Gewerbe*) ne našteva umetnostne ali domače obrti (*Kunsthandwerk*) (povzeto po spletni strani Zentralverband des Deutschen Handwerks (ZDH) in po *Handwerksordnung*)

Kljub temu, da obrtna zakonodaja tega pojma ne pozna, pa v Nemčiji deluje Zvezno združenje za umetnostno obrt (*Bundesverband Kunsthandweertk*) z regionalnimi podzdrženji oz. članicami. Gre za stanovsko organizacijo, ki zastopa poklicne interese članov in je

strokoven sogovornik za novinarje, zbiratelje, galeriste in organizatorje razstav. Združenje združuje 1800 obrtnikov s področja umetnosti (*Kunsthandwerker*), oblikovalce in pa svobodne umetnike, zato razmejitev med obrtjo in umetnostjo ni popolnoma razvidna (povzeto po spletni strani Zentralverband des Deutschen Handwerks).

Iz odgovora, ki smo ga pridobili od Evropske komisije - DG za podjetništvo in industrijo tudi izhaja, da za umetnostno obrt v Nemčiji ni nobenih davčnih ugodnosti, vsi izdelki so obdavčeni po standardni davčni stopnji DDV. V luči gospodarske krize pa je vlada nedavno predlagala davčne olajšave za delovno intenzivne obrtniške storitve, a se navezujejo na popravila, ki se izvajajo pri naročniku storitve.

Tudi glede državnih pomoči velja, da so praviloma namenjene podjetjem na splošno ali pa gre za posebne pomoči malim in srednje velikim podjetjem. Podatka o specifičnih pomočeh za umetnostno obrt nimajo (povzeto po elektronskem sporočilu Evropske komisije).

4. 4 Nizozemska

Tudi na Nizozemskem ima gospodarska zbornica veliko vlogo pri oblikovanju podjetniškega okolja v smislu informiranja, stimuliranja in sodelovanja z lokalnimi in regionalnimi vladami. Vodi poseben register podjetij (*Handelsregister*), kamor se morajo vpisati skoraj vsa podjetja.

Podjetja morajo prijaviti vse dejavnosti, ki imajo finančne posledice. Samostojni podjetniki morajo plačati davek na promet in dohodnino. Podjetja pa so skoraj vedno dolžna strankam zaračunati tudi davek na dodano vrednost. Davčna stopnja za DDV je 19 % in znižana 6 % (KvK, spletna stran).

Na Nizozemskem ne poznajo posebne definicije za obrt. Sprejeta je bila le bolj ali manj uradna opisna definicija: "Večinoma neodvisna podjetja, ki pripadajo sektorju malih in srednjih podjetij, ki proizvajajo, montirajo, popravljajo in izvajajo storitve, z namenom ugoditi individualnim potrebam." V okviru obrti je identificirano skoraj petdeset različnih panog. Pri tem je pomembno omeniti, da skoraj 90 % vseh podjetij na Nizozemskem spada v skupino mikro podjetij, v katerih je zaposlenih manj kot 10 oseb (okoli 500.000 podjetij).

Na Nizozemskem mikro podjetij ne tretirajo drugače kot ostalih podjetij. Obstajajo pa posebne finančne sheme, ki podpirajo in stimulirajo zasebna podjetja. Država ponuja več vrst različnih spodbud, ki pa so, kot že omenjeno, namenjene za vsa mala in srednja podjetja in ne posebej, na primer, za obrti oz. mikro podjetja. Edini ukrep, za katerega lahko rečemo, da je res namenjen zgolj mikro podjetjem (in s tem posredno tudi izvajalcem umetnostne in domače obrti), je pomoč samostojnim podjetnikom pri ustanavljanju podjetja. Pomoč v obliki davčnih olajšav je namenjena zgolj posameznikom, ki nimajo drugih zaposlenih. Eden izmed ukrepov, ki pa že ni namenjen zgolj mikro podjetjem, so na primer tudi bančne garancije (v vrednosti do 50 % posojila) za mala in srednja podjetja. Ta ukrep spodbuja banke, da naredijo kredite bolj dosegljive tudi malim podjetjem. Na ta način banke skupaj z državo nudijo podporo podjetjem (ukrep je podoben tistim, ki jih uporablja na primer tudi Evropski investicijski sklad). Na Nizozemskem ni posebnih shem v smislu subvencioniranja obresti (EC 2, spletna stran).

Leta 2000 je bila pri davku od dobička uvedena znižana davčna stopnja za mala in srednja podjetja. Med letoma 2000 in 2006 se je znižana stopnja nanašala na prvih 22.689 EUR obdavčenega prihodka podjetja. V letu 2007 je bil uveden dodaten davčni razred. Za to leto je bila za prvih 25.000 EUR uporabljena znižana davčna stopnja 20 %.

Tudi glede ureditve domače in umetnostne obrti na Nizozemskem smo zaprosili nekatere institucije, ki bi po našem mnenju lahko podale nekaj konkretnjših informacij, pa odgovorov doslej nismo prejeli.

4.5 Švica

Švica je znana po relativno nizkih davčnih stopnjah, spoštovanju finančne zasebnosti in ugodni poslovni zakonodaji. Ključna značilnost švicarskega davčnega sistema je decentralizacija. Pravzaprav gre za 27 različnih davčnih sistemov: en na zvezni ravni in 26 na ravni kantonov. Zaradi tega je težko potegniti črto in podati splošno sliko, saj se davčne obremenitve od kantona do kantona lahko precej razlikujejo.⁶ Posamezen kanton namreč ne določa le lastnih davčnih stopenj, pač pa imajo kantoni tudi različne zahteve glede registra, odtegljajev in različne institucionalne okvire in pravila glede spreminjanja davčne zakonodaje. Kot suverene države lahko kantoni uvedejo katerikoli davek, ki ga zvezna ustava eksplicitno ne prepoveduje ali dodeli le centralni vladi. Povrhu vsega pa tudi okoli 2800 občin uživa različne stopnje suverenosti (odvisno od ustave v posameznem kantonu). Tako kantoni skupaj z občinami igrajo pomembno vlogo v davčnem sistemu, saj poberejo skoraj 70 % vseh davčnih prihodkov.⁷ Večina teh se porabi tam, kjer se poberejo.

Večji del davkov se v Švici pobere preko davkov na prihodek (*Income taxes*), le okoli 21 % se jih pobere iz naslova davkov na potrošnjo (*Consumption taxes*).

Davek na dodano vredno znaša 7,6 %, znižani stopnji pa 3,6 in 2,4 %.^{8,9} Znižana stopnja ne velja za umetnostne in domače obrti oz. izdelke iz te dejavnosti.

Dejavnosti, katerih promet ne presega 75.000 CHF (cca 50.000 EUR), so oproščene plačila DDV. Oproščene plačila DDV so tudi neprofitne in prostovoljne športne organizacije (*non-profit making, voluntary managed*) in organizacije, ki delujejo v javno dobro, če njihov promet ne presega 150.000 CHF (cca 100.000 EUR). DDV so oproščene tudi nekatere druge storitve, predvsem iz področja zdravja, sociale, izobraževanja, kulture, denarnih in kapitalskih transakcij, zavarovanja, oddaje ali prodaje imetja.

Zvezni zakon o davku na dodano vrednost (MWSTG) iz leta 1999 ne predvideva posebnih olajšav, ki bi bile vezane na izvajanje dejavnosti domače in umetnostne obrti (FTA, spletna stran in iz odgovora predstavnice Zveznega ministrstva za finance).

Dohodnina (*Personal Income Tax*) se po progresivni lestvici pobira na zvezni ravni od leta 1941. Davek je bil uveden kot začasni ukrep, preko katerega se je financirala obramba države v drugi svetovni vojni, vendar se ni nikoli ukinil. Zvezni davek sicer pobirajo kantoni, vendar 70 % pobranega nakažejo zvezni vladi in obdržijo 17 %. Preostalih 13 % gre v fond za medkantonsko izravnavo (*Inter-cantonal equalization fund*). Zgornja mejna davčna stopnja za dohodnino na federalni ravni je z ustavo omejena na 11,5 %, in se jo lahko spremeni le preko referendumov, na katerem mora biti dosežena večina na ravni kantonov in na ravni volivcev (dvojna večina).

⁶ Efektivne davčne stopnje se na primer lahko med kantoni razlikujejo tudi do 300 (tristo) %.

⁷ Centralna vlada pobere 30 % davkov, kantoni okoli 40 % in občine okoli 30 % davčnih prihodkov.

⁸ Leta 2004 so volivci z veliko večino zavrnili vladni predlog, da se DDV zviša za 1,8 odstotne točke.

⁹ Prva znižana stopnja (3,6 %) se nanaša na hotelske in počitniške storitve. Druga znižana stopnja (2,4 %), pa velja predvsem za: hrano, restavracije in gostinske storitve (*catering services*); zdravila; časopise, periodične publikacije in knjige; storitve radia in televizije (razen storitev komercialne narave).

Vsi kantoni pa pobirajo tudi lastno dohodnino, vendar v višinah, ki se med kantoni zelo razlikujejo. Na splošno pa povprečna dohodnina za povprečne dohodke na ravni kantonov znaša 9,4 % in 1,1 % na zvezni ravni. Zanimivo je, da so nekateri kantoni uvedli celo regresivno dohodninsko lestvico, z namenom nagrajevanja večje produktivnosti.¹⁰ Pri napovedi dohodnine je potrebno prijaviti vse vire prihodkov (iz zaposlitve, zasebne dejavnosti, prihodke iz premičnega in nepremičnega premoženja, nadomestila itd.). Posebne olajšave pri izračunu dohodnine se nanašajo le na stroške, ki so vezani na pridobivanje prihodka, otroke, odvisne osebe, zavarovalne premije, zakonske in partnerske zveze. Posebne olajšave za izvajanje dejavnosti domače in umetnostne obrti ni zaslediti (Prosperitas in FTA, spletna stran).

5 Zaključek

Obrt, naj bo domača ali pa umetnostna, je po Evropi različno definirana. Njena vloga in pomen sta odvisna od kulturnih in zgodovinskih okoliščin, pa tudi od vrste proizvoda in potrebnih veščin. Kot za mikro, mala in srednja podjetja obstajajo definicije, sprejete na evropski ravni,¹¹ temu ni tako v primeru podjetij, ki se ukvarjajo z različnimi obrtni. Zaradi tega je primerjava informacij o regulaciji tega področja zelo otežena. Tudi predstavnik Generalnega direktorata za podjetja in industrijo (Oddelek za obrt, mala podjetja, kooperative in vzajemne organizacije - *Crafts, small business, cooperatives and mutuals*) je v svojem dopisu izpostavil to težavo. Povedal je tudi, da oddelek nima informacij o tem, da bi posamezne države imele posebne podpirne sheme za obrti, ampak se ukrepi običajno nanašajo na mala podjetja na splošno.

Ob pregledu nacionalnih zakonodaj in spletnih strani pristojnih institucij v vseh obravnavanih državah nismo zasledili nedvoumnega posebnega obravnavanja domače in umetnostne obrti na nacionalni ravni. Na lokalnih ravneh se sicer pojavljajo različne davčne vzpodbude, finančne in druge oblike pomoči, namenjene ohranjanju tradicionalnih obrti, toda zdi se, da so odločitve o takih ukrepih v rokah lokalnih skupnosti in odvisne od njihovih interesov oz. volje. Najbližje našemu poizvedovanju je informacija iz Italije, kjer je v pripravi predlog zakona, ki bi posebej obravnaval prav umetnostno obrt, vendar nam najnovejših podatkov o tem, v kateri fazi je predlog zakona, ni uspelo izvedeti.

Obrtni zakoni obravnavanih držav ne definirajo pojma domače in umetnostne obrti. V gospodarskih oziroma obrtnih zbornicah ni posebne sekcije za tovrstno obrt, temveč obrtniki delujejo v okviru pravil in sekcij za konkretno vrsto obrti (umetnostni mizarji v sekciji za mizarstvo). Tudi davčni predpisi ne določajo nobenih izjem za domačo in umetnostno obrt - vse olajšave ali spodbude so namenjene malim in srednje velikim podjetjem, ne pa toliko posamezni dejavnosti.

Izmed pregledanih ureditev le slovenska definira domačo in umetnostno obrt, jo določi v obrtnem zakonu in predvideva nekatere davčne olajšave na področju dohodnine, ne pa na področju DDV, kot je veljalo po ureditvi po starem zakonu o prometnem davku. Tudi v Sloveniji pa ni več državnih pomoči, ki jih je država izdelovalcem izdelkov domače in

¹⁰ Primer: mejna davčna stopnja pri najbolj uspešnih davkoplačevalcih v kantonu Zug je 11,5 %, v kantonu Ženeva pa 29,8 %.

¹¹ Priporočilo Evropske komisije z dne 6. maj 2003.

umetnostne obrti namenjala zlasti v letih 1999 in 2000. Izjema velja za delno sofinanciranje bienalnih razstav s strani Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije (povzeto po dopisu Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije).

Pripravili:

mag. Mojca Pristavec Đogić

Marjana Križaj

Viri

Crabbe in Leuven: Strategic Corporate Tax Competition in Italy:

http://www.econ.kuleuven.be/public/ndbae84/On_going_work/ETR_Italy_2.pdf (zajeto 11. 3. 2009).

Der Westdeutsche Handwerkskammertag: <http://www.handwerk-nrw.de/index.php> (zajeto 2. 3. 2009).

Dopis Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije z dne 23. 3. 2009.

EC 1: Small and micro enterprises:

<http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/definition.htm> (zajeto 2. 3. 2009).

EC 2: Guide Crafts and Micro-Enterprises in Netherlands: http://www.european-microfinance.org/data/File/Guide_Crafts_and_Micro-entreprises_in_Netherlands.pdf (zajeto 2. 3. 2009).

EC 3: Rare Crafts List: <http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-studies/documents/rarecraftslist.pdf> (zajeto 16. 3. 2009).

EC 4: Identifikacija prihodnjih potreb po sposobnostih v mikro in obrtniških podjetjih 2009/S 31-044529:

http://ted.europa.eu/Exec?DataFlow=N_one_doc_access.dfl&Template=TED/N_one_result_detail_curr.htm&docnumber=44529-2009&docId=44529-2009&StatLang=SL (zajeto 16. 3. 2009).

European Tax Survey: <http://www.iaceurope.com/Tax%20Survey/> (zajeto 2. 3. 2009).

FTA: Swiss Federal Tax Administration: <http://www.estv.admin.ch/e/index.php> (zajeto 4. 3. 2009).

Handwerksordnung (HandwO): <http://www.gesetzesweb.de/HandwO.html> (zajeto 2. 3. 2009).

Handwerksordnung (ZRN): <http://bundesrecht.juris.de/hwo/index.html> (zajeto 4. 3. 2009).

ICCROM: International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property: http://www.iccrom.org/pdf/ICCROM_02_CraftsandConservation_en.pdf (zajeto 11. 3. 2009).

Italijanska Gospodarska zbornica: Italian Chambers of Commerce:

<http://www.chamberofcommerce.it/inglese/chisiamo2-.asp> (zajeto 10. 3. 2009).

KvK: Gospodarska zbornica: Kamer van Koophandel: <http://www.kvk.nl/english/> (zajeto 11. 3. 2009).

Obrtni zakon (Uradni list RS, št. 50/94-102/07).

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, spletna stran: <http://www.rokodelstvo.si/izdelki.aspx> (zajeto 4. 3. 2009).

- Odgovor predstavnice Švicarskega sveta za umetnost (*Schweizer Kulturstiftung*) z dne 12. 3. 2009.
- Odgovor predstavnice švicarskega Zveznega ministrstva za finance z dne 5. 3. 2009.
- Odgovor predstavnika Generalnega sekretariata za podjetja in industrijo Evropske komisije (Oddelek za Obrt, mala podjetja, kooperative in vzajemne organizacije - *Crafts, small business, cooperatives and mutuals*) z dne 19. 3. 2009).
- Odgovor Sekcije za obrt in rokodelstvo Spodnjeavstrijske gospodarske zbornice z dne 17. 3. 2009.
- Odgovor Zgornjeavstrijske gospodarske zbornice, Sekcije za obrt in rokodelstvo z dne 4. 3. 2009.
- OECD: OECD Tax Database: <http://www.oecd.org/dataoecd/44/44/38402588.pdf> (zajeto 3. 3. 2009).
- OECD: Tax Administration in OECD and Selected Non-OECD Countries: Comparative Information Series (2008): <http://www.oecd.org/dataoecd/57/23/42012907.pdf> (zajeto 3. 3. 2009).
- OECD: Tax Policy Reforms Italy: <http://www.oecd.org/dataoecd/49/26/37154690.pdf> (zajeto 3. 3. 2009).
- Prosperitas: The Swiss Tax System: Key Features and Lessons for Policy Makers: <http://www.oecd.org/dataoecd/49/26/37154690.pdf><http://www.freedomandprosperity.org/Papers/swiss/swiss.shtml> (zajeto 2. 3. 2009).
- Taxes in Europe: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/welcome.do (zajeto 18. 3. 2009).
- UEAPME: The European Association of Craft, Small and Medium-sized Enterprises: <http://www.ueapme.com/> (zajeto 16. 3. 2009).
- UNI.ARTI.: Unione Italiana Artisti Artigiani: <http://www.uniarti.it/> (zajeto 5. 3. 2008).
- World Bank: Paying taxes: http://www.doingbusiness.org/documents/Paying_Taxes_2009.pdf (zajeto 2. 3. 2009).
- Worldwide taxes: <http://www.worldwide-tax.com/> (zajeto 5. 3. 2009).
- Zakon o davku na dodano vrednost (Uradni list RS, št. 117/06).
- Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (Uradni list RS, št. 117/06- 5/09).
- Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 117/06 -125/08).
- Zentralverband des Deutschen Handwerks, spletna stran: <http://www.zdh.de/daten-und-fakten/das-handwerk/gewerbe-der-handwerksordnung-anlage-b1-und-b2.html> (zajeto 4. 3. 2009).